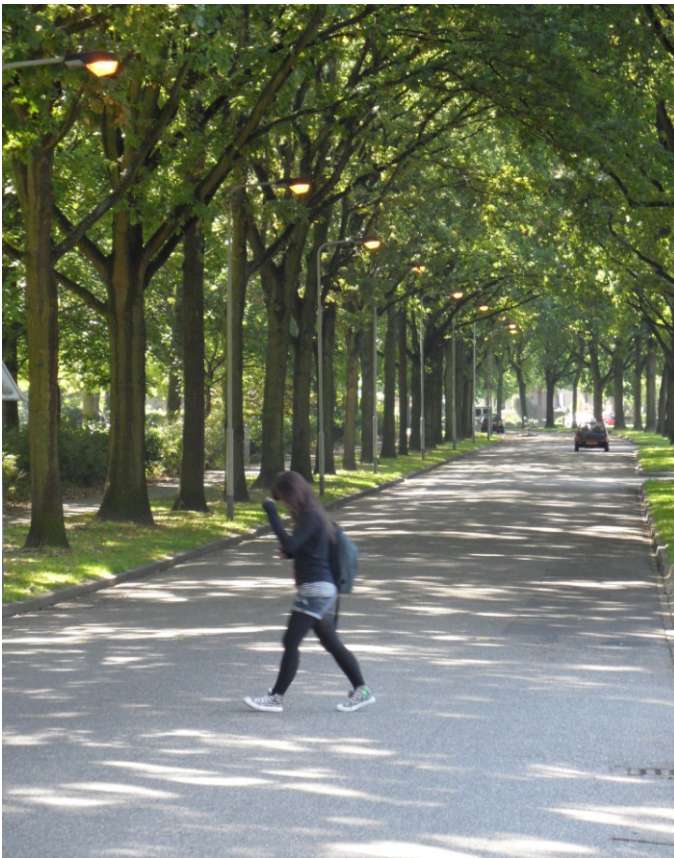

Bomenbeleidsplan Sittard-Geleen 2013

Sittard-Geleen
26 maart 2013

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	3
2. Inleiding	3
3. Waarom dit bomenbeleidsplan	3
4. Van een ruimtelijke visie naar bomenbeleid	4
4.1. Wat is een bomenbeleidsplan?	4
4.2. De algemene functie van bomen	5
4.3. Groenstructuur en bomen.....	5
4.4. Boomstructuur	6
4.5. Problemen met bomen	7
4.6. Evaluatie pilot Geleen-Zuid	8
4.7. Bomenbeleid Sittard-Geleen	8
5. Van beleid naar uitvoering	9
5.1 Versterken boomstructuur	9
5.2 Groeiplaatseisen	9
5.3 Regulier beheer.....	10
5.4 Oplossingrichtingen klachten/problemensituaties	11
6. Bomenstructuur Sittard-Geleen	12
7. Monumentale en waardevolle bomen	13
7.1. Algemeen.....	13
7.2. Indeling en criteria monumentale en waardevolle bomen	13
7.3. Procedure monumentale en waardevolle bomen.....	14
7.4. Behoud van monumentale en waardevolle bomen.	14
8. Kapvergunning	15
8.1. Algemeen.....	15
8.2. Doel van de kapvergunning.....	15
8.3. Wijziging kapvergunning	15
9. Overzicht (juridische) consequenties	16
10. Tot slot	17

1. Voorwoord

Op 10 februari 2011 is in de commissie EMWL een concept-bomenbeleidsplan besproken. Dit document was de opmaat naar het nu voorliggende en door de raad vast te stellen bomenbeleidsplan Sittard-Geleen.

In het tweede kwartaal 2011 is de pilot Geleen-Zuid uitgevoerd. Doel van de pilot was o.a. om samen met bewoners te toetsen of de kaders zoals uitgewerkt in het concept-bomenbeleidsplan toepasbaar zijn in de praktijk.

In deze pilot is samen met bewoners een uitvoeringsplan voor de bomen van Geleen-Zuid opgesteld waarbij de uitgangpunten van het concept-bomenbeleidsplan zijn toegepast. Tijdens de pilot is gebleken dat deze uitgangpunten in de praktijk goed toepasbaar zijn.

Op basis van dit door de raad vast te stellen bomenbeleidsplan 2013 zal in de komende 4 jaar het beheer van het boombestand van Sittard-Geleen worden uitgevoerd. Daarbij gaat het in eerste instantie om straat- en laanbomen en alle overige solitaire bomen in de stedelijke omgeving. Het bomenbestand wordt per wijk in een interactief proces met bewoners aangepakt.

Wanneer deze rondgang voltooid is, zal op basis van de bevindingen van de rondgang het bomenbeleidsplan worden geactualiseerd.

2. Inleiding

Bomen dragen op allerlei manieren bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Daar wordt verderop in dit document nader op ingegaan. Als je bewoners van deze gemeente vraagt wat ze vinden van de bomen in hun straat, zullen de antwoorden onderling zeer verschillen. Die antwoorden zijn ook nog eens afhankelijk van het moment waarop je die vraag stelt. Bij warme zomerdagen zijn de meeste bewoners blij met de bomen in hun straat. Stel je die vraag in november, tijdens een druilerige herfstdag, dan hoor je zeer zeker ook andere geluiden. De twee stormen die tijdens de zomer 2010 Sittard-Geleen teisterden, zullen zeker in een straat met monumentale bomen voor hachelijke momenten gezorgd hebben. Uit veiligheidsoverwegingen was het noodzakelijk om zwaar beschadigde bomen alsnog te rooien.

Er is voortdurend een spanningsveld tussen “de lusten en de lasten”. Om over het bomenbestand goede besluiten te nemen is het noodzakelijk een afwegingskader vast te stellen.

3. Waarom dit bomenbeleidsplan

De afgelopen jaren is geconcludeerd dat het om het bomenbestand van Sittard-Geleen goed te kunnen beheren noodzakelijk is een bomenbeleidsplan vast te stellen

Met een goed beheer kan het groot aantal klachten / probleemsituaties worden opgelost..

Dit bomenbeleidsplan is eenvoudig van opzet. Doel is om een kader te creëren waarmee deze problemen snel kunnen worden opgepakt. Dit kader dient antwoord te geven op vragen zoals; wat vinden we in Sittard-Geleen van bomen, hoe belangrijk zijn ze voor deze gemeente en haar bewoners, hoe gaan we om met bomen.

Specifiekere vragen die we ons daarbij stellen zijn;

- waar zijn bomen echt belangrijk en moet je alles doen om ze te behouden;
- waar zijn bomen niet perse noodzakelijk en kun je bomen (als er sprake is van klachten / probleemsituaties) weghalen.
- waar ontbreken nog bomen en zou je bomen willen aanplanten.

Een boom die belangrijk is in de groenstructuur van Sittard-Geleen dient een hoger belang. De mate waarin een boom minder belangrijk is, biedt ruimte om een andere afweging te maken bij het oplossen van klachten/probleemsituaties.

Een tweede belangrijk argument om het beleid rondom bomen opnieuw uit te werken en vast te stellen vormen de voor het beheer beschikbare financiële middelen. Het efficiënt inzetten van deze middelen is noodzakelijk. De keuzes die daarbij gemaakt worden dienen in overeenstemming te zijn met de in dit beleidsplan bepaalde uitgangspunten.

Een derde argument om het beleid rondom bomen opnieuw uit te werken en vast te stellen is de noodzaak een kader te scheppen waarbinnen met de bewoners van Sittard-Geleen over het beheer van bomen gesproken kan worden. De gemeente heeft de wens om bewoners nauw te betrekken bij het beheer van de woonomgeving.

4. Van een ruimtelijke visie naar bomenbeleid

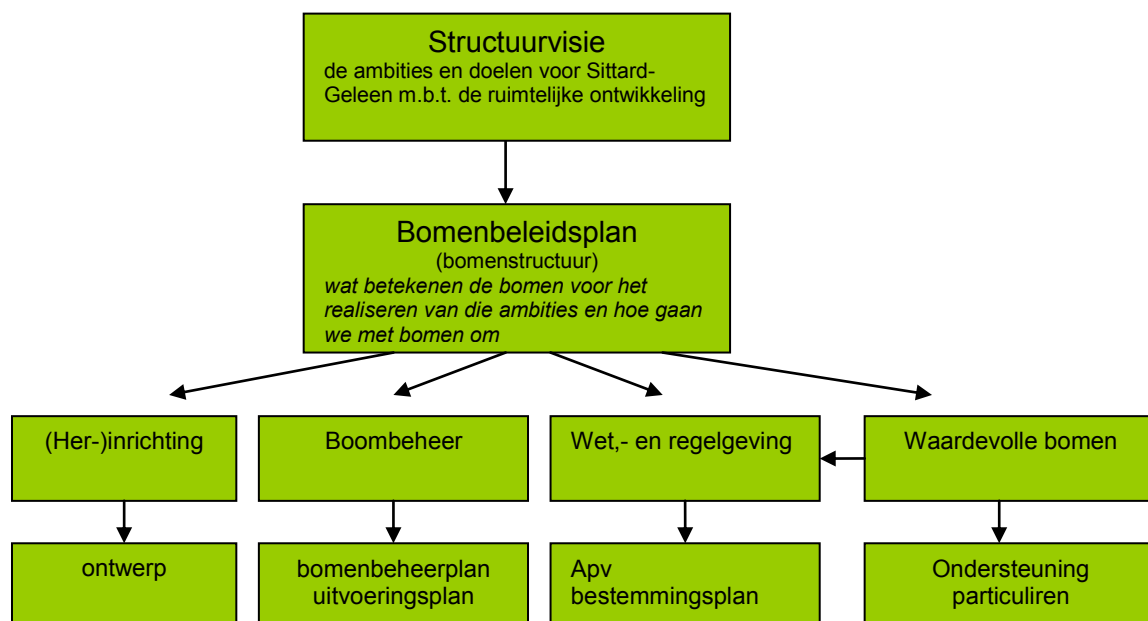
4.1. Wat is een bomenbeleidsplan?

In het bomenbeleidsplan wordt antwoord gegeven op de vragen als:

- wat betekenen bomen voor onze gemeente?
- hoe gaan we met bomen om?

Een visie op bomen start vanuit het ruimtelijk beleid van de gemeente. Vervolgens is het bomenbeleidsplan de input voor de wijze waarop de gemeente met bomen omgaat.

De schematische weergave is dan ook als volgt;

Het ruimtelijk beleid van de gemeente is vastgelegd in de structuurvisie. Die structuurvisie schetst het ruimtelijk beeld van Sittard-Geleen. Groen, natuur en landschap zijn belangrijke bouwsteen van de ruimtelijke structuur. De bomen zijn vervolgens belangrijke dragers van de groenstructuur.

Waar moeten er bomen staan of waar zijn bomen nodig om de ruimtelijke beeld van Sittard-Geleen te versterken. Dit wordt vertaald als de bomenstructuur van Sittard-Geleen.

Een tweede belangrijke vraagstuk is de toepassing van bomen. Wat is nodig zodat bomen kunnen groeien, wat betekent dat voor de inrichting van de openbare ruimte en welke type bomen en boomsoorten passen we dan toe.

In het bomenbeleidsplan is daarnaast sprake van een beheercomponent; hoe beheert de gemeente (in grote lijn) haar bomen. Daarbij gaat het in eerste instantie om het duurzaam in stand houden van het bomenbestand.

4.2. De algemene functie van bomen

Bomen dragen in algemene zin bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en zijn belangrijk voor de mens. Bomen zijn daarom waardevol. In onderstaand overzicht wordt dit nader toegelicht.

Ecologische waarde	In ecologisch opzicht spelen bomen een grote rol die toeneemt met de leeftijd van de boom. Bomen dragen bij aan de biodiversiteit, zij herbergen kleine zoogdieren, vogels en insecten en zijn een oriëntatiepunt voor vleermuizen. Sommige mossen hebben bomen als groeiplaats en een maretak kan zonder een boom niet bestaan.
Economische waarde	Bomen geven aan hun omgeving een kwaliteitsimpuls, verhogen de aantrekkelijkheid en verhogen daarmee de economische waarde van die omgeving. Woningen in een groene omgeving hebben een hogere verkoopprijs. Een aantrekkelijke, groene stad heeft een grote aantrekkingskracht op dagjesmensen, winkelend publiek, recreanten en toeristen, die de economie weer stimuleren. Ook blijken patiënten in een boomrijke omgeving sneller te genezen.
Herkenbaarheid en structuur binnen de stad, identiteit en oriëntatie	Bomen vormen een onderdeel van het groene raamwerk en het groene aanzicht van de stad. In rijen of groepen aangeplant worden ruimten gestructureerd, wordt aan de stad of het landschap structuur gegeven. Bomen bepalen de identiteit binnen een wijk en het imago van de stad.
Gezonde leefomgeving	Bomen dragen bij aan een gezond leefmilieu in de stad en dus het welzijn van de mens. Ze zorgen voor een eigen micro klimaat: Ze breken de wind, vangen fijn stof op en, vooral grotere bomen en aaneengesloten beplantingen, matigen temperatuurextremen. Door bomen wordt lawaaioverlast marginaal beperkt, maar ze hebben een hoog psychologisch effect: wanneer een lawaaibron aan het oog onttrokken wordt, onttrekt het lawaai zich makkelijker aan de waarneming.
Cultuurhistorie	Bomen hebben een cultuurhistorische waarde als ze een betekenis hebben in de geschiedenis van hun omgeving. Voorbeelden zijn de herdenkingsbomen voor het koninklijk huis.

Bovenstaande algemene omschrijvingen zijn zeker ook van toepassing op Sittard-Geleen.

4.3. Groenstructuur en bomen

De structuurvisie 2010 onderscheidt in de ruimtelijke opbouw van Sittard-Geleen 4 hoofdonderdelen die vooral ook in hun samenhang de ruimtelijke structuur van deze gemeente bepalen. Deze 4 onderdelen zijn de stedelijke centra en het middengebied, de woongebieden, de economische bedrijvigheid en de landschappen met de ecologische corridors. Groen in de ruime zin van het woord zien we in al deze onderdelen in meerdere of mindere mate terug. Dit groen verbindt de 2 stedelijke centra maar ook het stedelijke gebied met de dorpen en de dorpen onderling. Daarnaast zorgt het groen voor afbakening en vormt de overgang tussen de verschillende hoofdonderdelen. Op hoofdstructuurniveau vormt het groen het bindende, structurerende element.

Het groen vormt ook binnen de verschillende (hoofd-)onderdelen waaruit de stad is opgebouwd (bijvoorbeeld binnen een bepaalde wijk of een bedrijventerrein) een belangrijk bindend en ruimtelijk structurerend element.

Binnen die groenstructuren nemen bomen een belangrijke plaats in. Door hun markante verschijning zijn bomen de dragers van die structuur.

4.4. Boomstructuur

In de groenstructuur van Sittard-Geleen worden 3 niveaus onderscheiden; primair, secundair en tertiair groen. In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de in deze gemeente voorkomende (groen)voorzieningen en de plek die zij hebben in de groenstructuur. Dit is het basisprincipe voor de uitwerking van de groenstructuur. Voor bomen als belangrijke bouwsteen binnen de groenstructuur geldt dezelfde driedeling.

Bomen zien we terug in de vorm van lanen, bomenrijen, solitaire bomen en boomgroepen. Bomen hebben tijd nodig om te groeien. Het beoogde ruimtelijk eindbeeld ligt daarom ver in de toekomst. Weloverwogen en duurzame standplaatsen (*), de juiste soortkeuze en een daaraan gekoppeld consequent beheer zijn van groot belang. Standplaats, soortkeuze en beheer vormen als het ware een drie-eenheid. In die samenhang moet het totale boombeleid vormgegeven worden.

Omdat bomen lange tijd nodig hebben om te groeien betekent het rooien en vervangen van een boom dat het lang duurt voordat het groene karakter op die plek hersteld is.

Voor alle bomen geldt dat zij ongeacht hun plek in de structuur een aantal algemene functies vervullen (zie het schema onder 4.2) en daarom waardevol kunnen zijn

Bomen zijn zoals reeds aangegeven ook belangrijke dragers van de groenstructuur. De bomen in de primaire structuur geven structuur aan de stad en het landschap. Zij zorgen daarbij voor oriëntatie en samenhang. Bomen van de secundaire structuur vervullen een vergelijkbare functie maar dan op het niveau van de wijk.

Bomen van de tertiaire structuur bepalen het karakter en de sfeer van een wijk, geven identiteit aan van de directe leefomgeving. Deze bomen op het laagste structuurniveau vormen ook een geheel, bepalen samen het karakter van de wijk. Veranderingen in die structuur dienen daarom ook in samenhang (vanuit het grote geheel) bekeken te worden.

Binnen de drie hierboven genoemde groenstructuren worden de waardevolle bomen apart onderscheiden. Waardevolle bomen zijn zo bijzonder dat zij ongeacht hun plek in de boomstructuur belangrijk zijn voor en dus extra zorg en bescherming verdienen.

Overzicht van de (groen)voorzieningen en de plek die zij hebben in de groenstructuur. Dit is tevens het basisprincipe voor de uitwerking van de bomenstructuur.

Primair	De landschappen (buitengebied) incl. de ecologische corridors
	Stadsparken
	Hoogwaardige stedelijke ruimten zoals pleinen, winkelcentra etc.
	Beschermde stads- en dorpsgezichten
	Schootsvelden
	De beekdalen
	Stedelijke ecologische zones
	Stads- en dorpsranden
	Begraafplaatsen
	Speelvoorzieningen op stadsdeelniveau
	Bijzondere plekken
	Stroomwegen
	Gebiedsontsluitingswegen; regionaal verkeerswegennet
	Gebiedsontsluitingswegen buiten bebouwde kom
	Gebiedsontsluitingswegen binnen bebouwde kom

(*) Weloverwogen en duurzame standplaatsen wil zeggen: waar zijn bomen belangrijk en kunnen ze op die plek groeien.

Secundair	Wijkparken
	Buurt en blokgroen met afschermdende functie
	Groen op bedrijventerreinen met afschermdende functie
	Speelvoorzieningen op wijkniveau
	Sportparken
	Volkstuinen
Tertiair	Erftoegangswegen- Wijkontsluitingswegen
	Buurtparken
	Buurt- en blokgroen zonder afschermdende functie
	Groen op bedrijventerreinen zonder afschermdende functie
	Speelvoorzieningen op buurt- en blokniveau
	Erftoegangswegen- Woonstraten

Op basis van bovenstaand overzicht is de bomenstructuur Sittard-Geleen uitgewerkt. Een tekening van deze bomenstructuur is als bijlage aan dit bomenbeleidsplan toegevoegd. Deze bijlage maakt onderdeel uit van dit bomenbeleidsplan.

4.5. Problemen met bomen

De bewoners van Sittard-Geleen waarderen de bomen in hun stad en in hun wijk maar bomen kunnen ook voor overlast zorgen. Aanleiding om het boombeheer structureel aan te pakken en een bomenbeleidsplan op te stellen zijn zoals reeds aangegeven de klachten en probleemsituaties waar de gemeente de afgelopen jaren mee geconfronteerd wordt.

Oorzaak

Bomen dragen bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Vanuit dat gegeven zijn in het verleden bomen aangeplant. In een stad is de bebouwingsdichtheid hoog en de (openbare) ruimte vaak schaars. Ook op plekken waar onvoldoende ruimte was (boven- en/of ondergronds) moest een boom komen om de aanblik van de straat te verfraaien. In het begin is dat geen probleem maar vele jaren later zijn de bomen zo groot geworden dat ze voor overlast zorgen. Met andere woorden er zijn ten aanzien van standplaats, soortkeuze en/of beheer niet altijd de juiste keuzes gemaakt.

Daarnaast stellen we vast dat het ruimtegebruik in de loop der jaren gewijzigd is. Steeds meer kabels en leidingen, meer auto's en dus meer parkeerruimte en inritten, meer (veilige) ruimte voor fietser en voetganger etc. In dit verband kan ook nog genoemd worden dat er steeds hogere eisen worden gesteld, dat een hoge kwaliteit van de openbare ruimte inmiddels de standaard is. Ook zien we nog maar weinig zelfwerkzaamheid bij burgers.

Klachten en problemen

Los van een mogelijke verklaring, feit is dat er vanuit de bewoners klachten komen waarvan je, met de kennis van nu, in alle objectiviteit kunt vaststellen dat die terecht zijn.

Soms zijn er ook klachten waarvan je kunt stellen dat die, wat betreft de situatie rondom de betreffende bomen, niet terecht zijn. Rationeel en technisch klopt het dan allemaal wel. Er is geen of onvoldoende begrip van bewoners voor de principes die wij bij de beoordeling van de klacht hanteren. Ook dat soort klachten vragen om een oplossing.

De klachten en probleemsituaties kunnen als volgt worden samengevat;

Bomen met een slechte standplaats (vaak de bomen in verharding) zijn weinig vitaal en hebben een slechte vorm. Zij dragen niet bij aan de ruimtelijke kwaliteit, doen er zelfs afbreuk aan.

Bomen die zijn aangeplant in verharding drukken, na verloop van tijd verharding omhoog. Er ontstaat overlast en er is sprake van onveilige situaties.

Bomen te dicht bij kabels en leidingen kunnen overlast en schade veroorzaken. Is de afstand tot gebouwen en bouwwerken te klein dan kan dit leiden tot schade door wortels, belemmering van het uitzicht of overlast door schaduw.

De conclusie is dan ook dat een boom ruimte nodig heeft zowel ondergronds als bovengronds.

Van een andere orde zijn problemen zoals blad, bloesem, vruchten en soms zaailingen. Deze horen nu eenmaal bij bomen en dergelijke problemen zijn daarom niet te voorkomen.

Oplossingen

Zoals aangegeven zijn er ten aanzien van standplaats, soortkeuze en/of beheer niet altijd de juiste keuzes gemaakt. Het is dan noodzakelijk de keuzes uit het verleden te heroverwegen en waar nodig renovaties uit te voeren. Dat is echter alleen al om financiële redenen niet altijd mogelijk. Budgetten voor boombeheer zijn in principe gebaseerd op een "normaal" beheer. Dat wil zeggen dat vervangingsinvesteringen gebaseerd zijn op de normale levensduur van een boom en ook het budget voor het reguliere onderhoud gaat uit van een gemiddelde situatie.

Het efficiënt inzetten van de beschikbare middelen is daarom noodzakelijk.

4.6. Evaluatie pilot Geleen-Zuid

In het tweede kwartaal 2011 is de pilot Geleen-Zuid uitgevoerd. Doel van de pilot was o.a. om samen met bewoners te toetsen of de kaders zoals uitgewerkt in het concept-bomenbeleidsplan toepasbaar zijn in de praktijk. Tijdens de pilot is gebleken dat het deze kaders in de praktijk goed toepasbaar zijn.

De bevindingen uit de pilot die betrekking hebben op het interactieve proces zullen een plek krijgen in het door het college vast te stellen bomenbeheerplan.

In de dialoog die in het kader van de pilot gevoerd is komen steeds weer klachten over blad, bloesem en zaailingen naar voren. Andere zeggen vervolgens dat dit nu eenmaal bij bomen hoort en wijzen op de voordelen van bomen. Een van de meest opvallende opmerkingen was dat het op diverse plekken in de wijk zo vol stond. Dat betekent niet alleen veel blad en veel bloesem maar ook gaat de dichte aanplant ten koste van het licht in de straat. Op andere plekken staan helemaal geen bomen en dat wordt als een gemis ervaren.

Opvallend was verder de opmerking dat ook de bomen binnen de tertiaire structuur belangrijk zijn voor een wijk. Met andere woorden dat er ook sprake moet blijven van een bomenstructuur op het tertiaire niveau, die het karakter en het aanzien van de wijk bepalen.

De meeste bewoners zien het belang in van de bomen in hun wijk maar de mate van overlast moet wel redelijk blijven.

4.7. Bomenbeleid Sittard-Geleen

Bomen dragen bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee aan het leefklimaat van Sittard-Geleen. De keerzijde is dat bomen in bepaalde situaties voor overlast zorgen.

Uitgangspunten bomenbeleid Sittard-Geleen;

1. Sittard-Geleen is een sterk verstedelijkt gebied en bomen dragen bij aan de kwaliteit van de openbare ruimte.
2. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen boomstructuren van verschillende orde.

Sommige bomen zijn belangrijk op het niveau van de stads, andere op het niveau van de wijk of buurt. De plek in de structuur bepaalt de belangrijkheid van een boom.

3. Kwaliteit gaat voor kwantiteit; bomen en straatprofiel zijn op elkaar afgestemd
Een boom vraagt ruimte en ruimte is vaak beperkt. Liever minder bomen die op een juiste plek staan maar wel kunnen uitgroeien.
4. Het onderhoud (reguliere snoei) is gericht op de ontwikkeling van de boom vanaf de aanplant totdat de boom tot volle wasdom is gekomen.
Reguliere snoei is geen middel om problemen op te lossen. De klachten en probleemsituaties vragen om een aparte, structurele aanpak.

De doelstelling van het bomenbeleid Sittard-Geleen wordt als volgt omschreven;

Een bomenbestand dat bijdraagt aan het groene karakter en aan de kwaliteit van de openbare ruimte van Sittard-Geleen.

Deze doelstelling impliceert dat (grote) klachten en probleemsituaties rondom worden opgelost. Naar die situatie zal toegewerkt moeten worden.

5. Van beleid naar uitvoering

5.1 Versterken boomstructuur

Bij het uitwerken van de boomstructuur wordt in eerste instantie uitgegaan van de bestaande bomen. Vervolgens kan worden bepaald waar het boombestand nog versterking behoeft. Op dit moment wordt niet gestreefd naar een autonoom uitvoeringsprogramma “versterken boomstructuur”.

Eventuele hiaten in de boomstructuur kunnen meegenomen worden in andere plannen (kapitaalswerken, renovaties, grootonderhoud). Ook kunnen herplant- verplichtingen ingezet worden om de boomstructuur te versterken.

De nu vastgestelde boomstructuur vormt het ruimtelijk kader op basis waarvan het boombestand kan worden versterkt .

5.2 Groeiplaatseisen

Een goede ondergrondse standplaats is een van de belangrijkste randvoorwaarden voor de groei van de boom. Die standplaats moet voldoen aan de eisen die de boom stelt om goed te kunnen groeien en zich te ontwikkelen.

Met name binnen de bebouwde omgeving staan bomen onder druk door het toepassen van verhardingen, verdichting van de ondergrond, aanwezigheid kabels en leidingen enzovoort. Wanneer de boom tegen de verdrukking in blijft groeien ontstaan er problemen. Naast een goede ondergrondse standplaats is het noodzakelijk dat een boom ook bovengronds voldoende ruimte heeft.

Klachten zoals toegelicht onder hoofdstuk 4.5 kunnen voorkomen worden door alleen bomen aan te planten wanneer er voldoende ruimte is. Of wanneer het belangrijk is om bomen aan te planten zorgen voor voldoende ruimte.

Het belangrijkste ontwerp criterium is daarom dat er voldoende ruimte moet zijn voor een boom zowel boven- als ondergronds. De boom moet voldoende groeimogelijkheden krijgen; boom en straatprofiel zijn op elkaar afgestemd.

Een tweede belangrijk criterium is dat het ontwerp gebaseerd moet zijn op de “eindsituatie”. M.a.w. wanneer de boom eenmaal volgroeid is heeft deze nog steeds voldoende ruimte. Als derde criterium geldt het kiezen van de juiste boomsoort.

Tussen standplaats, eindbeeld en boomsoort bestaat er een directe relatie. Daarbij de toevoeging dat het regulier beheer gericht is op het eindbeeld.

Bij de uitwerking van nieuwbouwplannen, in een blanco situatie, worden deze ontwerpcriteria toegepast. In bestaande situaties zullen mogelijk compromissen gesloten moeten worden. Dit beleidsplan beperkt zich tot bovenstaande hoofdprincipes. Verdere detaillering moet plaatsvinden in een inrichtingscatalogus.

5.3 Regulier beheer

Zoals reeds aangegeven hebben bomen tijd nodig om te groeien. Pas wanneer de boom een redelijke omvang bereikt heeft kan hij de functie vervullen die bij de aanplant beoogd werd. Vooral tijdens die groei dienen bomen regelmatig gesnoeid te worden. Tijdens de eerste jaren moet de basis gelegd worden voor een lange levensduur. Bij de snoei van bomen wordt op de eerste plaats gelet op een goede ontwikkeling van de kroonvorm en de natuurlijke habitus (uiterlijke verschijningsvorm) van de boom. In feite komt het er op neer dat het snoeien niet meer is dan het begeleiden van de boom tijdens de groei. Je kunt daarbij niet tegen de natuurlijke groeiwijze ingaan.

Algemeen overzicht van de snoei in de verschillende groeifases van een boom

1. Algemene controle	Gekeken wordt naar beschadigingen, ziekten, knellende of loszittende boompalen, afgebroken takken e.d.
2. Jeugdsnoei	Een nog jonge boom heeft meestal een zogenaamde tijdelijke kroon. Die valt geheel in de zone van de toekomstige takvrije stam (opkroonhoogte van de volwassen boom). Te dikke takken worden weggesnoeid om grote snoeiwonden in de toekomst te voorkomen (gevaar voor inrotten stam). Er wordt niet teveel gesnoeid! De grootte van de kroon is medebepalend voor de groeisnelheid van de boom.
3. Begeleidingssnoei	Dit is snoei in de overgangsfase van jeugd naar volwassen stadium. Er wordt gesnoeid om een optimale rechtdoorgaande stam te verkrijgen zonder vergaffelingen. De zwaarste takken uit de tijdelijke kroon worden als eerste geleidelijk weggenomen. De ideale verhouding tussen stam en kroonhoogte die aangehouden wordt, is 1/3 – 2/3.
4. Onderhoudssnoei	Dit is snoei van bomen in een volwassen stadium tot aan hun eindfase. Gericht op het behouden of verkrijgen van een goede evenwichtige kroonstructuur zonder probleemtakken, vergaffelingen en dood hout.
5. Achterstallige snoei	Tengevolge van onwetendheid in het verleden of te kleine onderhoudsbudgetten ontstaat een ongunstige kroonopbouw. Corrigerende snoeimaatregelen zijn dan vaak noodmaatregelen om grotere toekomstige problemen te voorkomen.

Het tijdig en regelmatig snoeien vraagt een consequente aanpak en strikte planning. Met betrekking tot de in de tabel genoemde vormen van achterstallige snoei kan worden opgemerkt dat hiervan binnen het gemeentelijke bomenbestand geen sprake meer is.

Snoeien is geen manier om klachten/probleemsituaties op te lossen. Dan zijn andere maatregelen noodzakelijk. Vandaar ook dat er in dit bomenbeleidsplan en in de voorgestelde aanpak een onderscheid gemaakt wordt.

5.4 Oplossingrichtingen klachten/problemensituaties

Het oplossen van klachten/probleemsituaties vraagt een andere aanpak dan het regulier snoeien van bomen. Om klachten en probleemsituaties daadwerkelijk aan te pakken zijn soms stevige maatregelen noodzakelijk.

Klachten en problemen

Er zijn allerlei soorten klachten en probleemsituaties maar er kan een tweedeling gemaakt worden; klachten die het gevolg zijn van het feit dat een boom onvoldoende ruimte heeft en klachten over blad, bloesem, vruchten en soms zaailingen.

Voor klachten die het gevolg zijn van het feit dat een boom onvoldoende ruimte heeft is vaak wel een (technische) oplossing te bedenken zoals standplaatsverbetering, herstel verharding, doorschietende wortels verwijderen, extra snoei etc. Ook kan een boom worden vervangen waarbij er tevens voor gezorgd wordt dat de boom in de toekomst wel voldoende ruimte heeft.

Maar aan elke oplossing hangt een prijskaartje. Ook is er niet altijd voldoende ruimte om een optimale standplaats te creëren. Daarbij nog de kanttekening dat een boom vervangen door een nieuwe niet alleen prijsconsequenties heeft maar ook betekent dat het beeld dat in jaren is opgebouwd verdwijnt en pas over vele jaren opnieuw bereikt wordt.

Klachten over blad, bloesem, vruchten en zaailingen zijn moeilijk te voorkomen. De oplossing ligt vooral daarin de overlast zodra deze zich voordoet consequent aan te pakken. Dit soort overlast kan eventueel structureel verminderd worden door minder of kleinere bomen toe te passen. In nieuwe ontwerpen kan daar rekening mee gehouden worden. In bestaande situatie kan dit een oplossing zijn wanneer er sprake is van een renovatie van het bomenbestand in een bepaald gebied.

Oplossingen

Het oplossen van klachten/probleemsituaties bestaat in grote lijnen uit het verbeteren van de standplaats, het vervangen van een boom of het verwijderen van een boom. In die afweging is de plek van de betreffende boom in de boomstructuur belangrijk. Bij het maken van die afweging krijgen de bewoners en gebruikers van de openbare ruimte waarin de bomen staan een prominente rol.

De relatie die gelegd wordt met de boomstructuur betekent dat een boom in de primaire groenstructuur in principe behouden dient te blijven of wanneer dat niet mogelijk is wordt vervangen. Voor de primaire (en de secundaire structuur) geldt dat de aanplant van nieuwe bomen niet op termijn opnieuw leidt tot problemen en dat deze nieuwe bomen samen de structuur vervangen die verloren is gegaan.

Voor monumentale bomen geldt het principe dat deze behouden dienen te blijven. Al het mogelijke wordt gedaan om klachten/probleemsituaties op te lossen met behoud van de boom.

Voor een boom binnen de tertiaire groenstructuur is 'gewoon' verwijderen een bespreekbare optie. Uitgangspunt daarbij is dat er in het belang van het karakter en de sfeer van de wijk gekeken wordt naar het geheel van de tertiaire bomenstructuur van die wijk. Het verwijderen van een boom wordt dus gezien als een reële optie maar er wordt daarbij gekeken naar de totale kwaliteit van de tertiaire structuur. Keuzes worden in samenhang gemaakt.

Uitvoeringsplan per wijk

Voor het oplossen van klachten en probleemsituaties wordt in de komende 4 jaar per wijk een uitvoeringsplan opgesteld. Gestart wordt met die wijken waar de situatie het meest nijpend is.

Klachten waarbij sprake is van onveilige situaties worden direct opgelost. Deze aanpak staat los van het uitvoeringsplan.

Uitgangspunt bij het opstellen van een uitvoeringsplan zijn de klachten en probleemsituaties. Deze worden in een interactief proces, samen met bewoners en gebruikers van de openbare ruimte, geïnventariseerd en geprioriteerd.

Voor de klachten die op deze wijze zijn geprioriteerd, wordt met direct betrokken bewoners een aantal mogelijke oplossingen besproken, waarna in gezamenlijkheid keuzes worden gemaakt. De mogelijke oplossingen zijn per situatie nader uitgewerkt in het bomenbeheerplan. De gekozen oplossing worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan.

Deze interactieve aanpak wordt nader uitgewerkt in het bomenbeheerplan.

5.5 Herplant van bomen

Wanneer door storm, ziekte, herinrichting of anderszins bomen verloren gaan is het uitgangspunt bij de vervanging van deze bomen het herstel en behoud van de boomstructuur c.q. het herstel en behoud van de kwaliteit van de openbare ruimte. De situatie ter plaatse wordt dan opnieuw beoordeeld.

Wanneer monumentale of waardevolle bomen verloren gaan is de herplant er op gericht het beeld dat verloren is gegaan op termijn te herstellen.

6. Bomenstructuur Sittard-Geleen

De bomenstructuur is als losse kaart bijgevoegd maar is onderdeel van het Bomenbeleidsplan Sittard-Geleen 2012.

De kaart

De totale bomenstructuur wordt in één grote kaart gepresenteerd. Op basis van die structuur kan per boom worden bepaald tot welke structuur hij behoort.

De opbouw van de ruimtelijke (groen)structuur van Sittard-Geleen is de basis van de bomenstructuur. In die groenstructuur worden 3 niveaus onderscheiden; primair, secundair en tertiair groen.

De plek van de boom in de bomenstructuur bepaalt de belangrijkheid van een boom.

Sommige bomen zijn belangrijk op het niveau van de stads, andere op het niveau van de wijk of buurt.

Toelichting op de kaart

Bij de uitwerking van de bomenstructuur is als uitgangspunt genomen dat het landschap aangemerkt wordt als primair groen.

Bij de uitwerking van de kaart is de "grens bebouwde kom" zoals die geldt in het kader van de boswet gehanteerd. Alle bomen buiten die grens worden als primair aangemerkt. Voor het gebied binnen die grens is de boomstructuur nader uitgewerkt.

Het Bomenbeleidsplan 2013 heeft betrekking op de bomen welke beheerd worden door de gemeente. Daarbij gaat het in eerste instantie om straat- en laanbomen en alle overige solitaire bomen in de stedelijke omgeving.

De tekening toont de vlakken waarbinnen de bomen staan. De straten in de bebouwde omgeving staan op de tekening als lijnen weergegeven terwijl parken, begraafplaatsen, sportparken etc. als vlakken zijn aangeduid.

Op de kaart zijn deels ook straat – en laanbomen beheerd door derden (bijvoorbeeld de bomen langs provinciale wegen) meegenomen. Ook zijn wegen in het buitengebied apart ingekleurd ondanks het feit dat deze automatisch tot de primaire structuur behoren. Op die manier worden doorgaande structuren zichtbaar.

7. Monumentale en waardevolle bomen

7.1. Algemeen

Monumentale en waardevolle bomen zijn ongeacht hun plek in de boomstructuur belangrijk voor het groen in Sittard-Geleen, zodat deze extra zorg en bescherming verdienen. Deze bomen zijn bijzonder om hun leeftijd, om hun soort of omdat ze bij een speciale gelegenheid zijn geplant.

Monumentale en waardevolle bomen bezitten daarom een aparte status naast het principe van de boomstructuren. Bij monumentale en waardevolle bomen gaat het vooral om gemeentelijke bomen maar ook kan dit gelden voor bomen van derden (incl. particulieren). Soms betreft het individuele bomen en soms boomgroepen of lanen.

Ze zijn echter niet als aparte structuur op de kaart terug te vinden. De structuur is immers bepaald vanuit de ruimtelijke opbouw van Sittard-Geleen.

7.2. Indeling en criteria monumentale en waardevolle bomen

Monumentale bomen zijn bomen ouder dan 80 jaar.

Waardevolle bomen zijn herdenkingsbomen, markeringsbomen, bijzondere soorten of vormen etc. Waardevolle bomen kunnen ongeacht hun leeftijd deze aparte status krijgen. Niet de leeftijd is daarbij bepalend maar het bijzondere karakter van de boom.

De vraag of een boom monumentaal of waardevol is wordt beantwoord aan de hand van onderstaande criteria en systematiek;

	criterium	toelichting
Monumentale bomen	boom is ouder dan 80 jaar	
Waardevolle bomen	bomen bij kruisen en kapellen	
	mythologische boom	boom speelt een rol in de mythologie van de streek
	markeringsboom	de boom is een relict uit het verleden
	herdenkingsboom	geplant bij een bijzondere gelegenheid
	koninklijk huis	geplant bij een bijzondere gebeurtenis mbt het Koninklijk Huis
	bijzondere snoeivormen	
	bijzondere soort	de soort komt binnen de gemeente weinig voor
	bijzonder fruitras	

	genenreservoir	de boom is een bijzonder zuivere vertegenwoordiger van een soort
	flora	er groeien zeldzame planten op de boom
	fauna	er wonen zeldzame dieren in de boom
	bijzondere groeivorm	

Wanneer een boom voldoet aan één van bovengenoemde criteria is er sprake van een monumentale of waardevolle boom. Voorwaarde is wel dat er sprake dient te zijn van een vitale boom en er de komende 10 jaar geen verval van kwaliteit te verwachten is.

Is er sprake van mogelijk verval dan wordt bekeken of maatregelen mogelijk zijn om dat verval tegen te gaan. Wanneer deze maatregelen zijn uitgevoerd wordt de betreffende boom opnieuw beoordeeld.

7.3. Procedure monumentale en waardevolle bomen.

Op basis van de in dit bomenbeleidsplan vastgestelde indeling en criteria worden de lijsten van monumentale en waardevolle bomen uitgewerkt. Daarbij zal ook gekeken worden naar monumentale en waardevolle bomen op eigendom van derden (incl. particulieren)..

De lijst van monumentale en waardevolle bomen wordt, na inspraak, door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld. Dat wil zeggen dat een ontwerprijst van monumentale en waardevolle bomen ter inzage wordt gelegd. Overige eigenaren van monumentale en waardevolle bomen worden aangeschreven.

De lijst van waardevolle bomen zal in een cyclus van 5 jaar geactualiseerd worden.

7.4. Behoud van monumentale en waardevolle bomen.

Voor monumentale en waardevolle bomen geldt dat daar in beginsel geen kapvergunning voor wordt afgegeven tenzij er sprake is van "een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties".

Daarnaast worden monumentale bomen c.q. de standplaats van de monumentale bomen in principe opgenomen in de bestemmingsplannen. Dat wil zeggen dat in een bestemmingsplan voor de omgeving van de boom aparte voorwaarden worden opgenomen met als doel de boom te beschermen. Voor activiteiten in de directe omgeving van de boom is dan een aanlegvergunning vereist. Op deze wijze kan ook schade aan de boom voorkomen worden. Bij de actualisatie van bestemmingsplannen wordt dit principe toegepast. De op te stellen lijst van monumentale bomen zal bij de actualisatie van bestemmingsplannen als input dienen.

Bij het beheer, de reconstructie van de omgeving en bij ontwikkellocaties geldt dat monumentale en waardevolle bomen extra zorg en aandacht krijgen. Uitgangspunt daarbij is deze bomen te behouden. De waarde van deze bomen speelt een belangrijke rol bij de dan te maken afwegingen..

Voor particuliere monumentale en waardevolle bomen geldt dat de gemeente deze bomen, indien de eigenaar daar akkoord mee gaat, jaarlijks voor haar rekening zal laten inspecteren.

8. Kapvergunning

8.1. Algemeen

Voor het kappen van bomen in de gemeente Sittard-Geleen is in diverse situaties een kapvergunning nodig. Dit is bepaald in de Apv (Algemene plaatselijke verordening; afdeling 3, "het bewaren van houtopstanden").

Deze kapvergunning kan de gemeente weigeren wanneer het kappen van een boom in strijd is met het openbaar belang. De weigeringgronden zijn in de Algemene plaatselijke verordening nader uitgewerkt. Ook aan het bomenbeleidsplan kunnen weigeringgronden worden ontleend.

Door het stelsel van de kapvergunning is er sprake van een zorgvuldige procedure waarbinnen een afweging wordt gemaakt tussen enerzijds het belang van een boom/bomen en anderzijds de noodzaak een boom/bomen te rooien.

De procedure voor het verlenen van de "kapvergunning" is nu onderdeel van de Wabovergunning (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht). Gemakshalve wordt de oude term kapvergunning gebruikt..

In het kader van de wens om te komen tot deregulering ("minder regels") is nadrukkelijk gekeken naar de regelgeving rondom de boombescherming..

8.2. Doel van de kapvergunning

Veel bomen in de openbare ruimte zijn in eigendom en beheer van de gemeente. Over deze bomen heeft de gemeente zelf zeggenschap. Daarnaast zijn er nog heel veel bomen in eigendom van particulieren en andere overheden. Ook deze bomen bepalen het aanzien van Sittard-Geleen en dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Met de kapvergunning kunnen bestaande bomen (houtopstanden) beschermd worden; een kapvergunning kan geweigerd worden of onder voorwaarden verleend. Op die manier kan de gemeente ook wanneer het niet haar eigen bomen betreft invloed uitoefenen en de doelstelling van haar bomenbeleid realiseren. De kapvergunning is daarmee een waardevol instrument.

In de kapvergunningsprocedure worden belangen afgewogen; wat is de reden om bomen te kappen en hoe verhoudt zich dit belang ten opzichte van de waarde van de betreffende bomen. Belanghebbenden kunnen in dit proces hun zienswijze inbrengen.

Het uiteindelijke besluit met de afweging c.q. de motivatie is vatbaar voor bezwaar en beroep. Direct belanghebbenden maar ook derde belanghebbenden kunnen tegen het besluit bezwaar- en beroep aantekenen. Daarmee hebben burgers invloed op het handelen van de gemeente.

8.3. Wijziging kapvergunning

De kapvergunning is ook van toepassing op bomen van de gemeente. Voordat de gemeente een kapvergunning aanvraagt voor het rooien van een van haar bomen heeft zij, als eigenaar van die boom, al een afweging gemaakt. De noodzaak een boom te rooien is afgewogen tegen het belang van de betreffende boom. De kapvergunningsprocedure maakt de afweging transparant en biedt belanghebbenden de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

Bij het beheer van haar eigen bomen is op basis van dit bomenbeleidsplan sprake van een dialoog met en tussen bewoners en er is sprake van invloed van bewoners op de te nemen besluiten. Met name in de tertiaire structuur is er sprake van een grote invloed van direct omwonenden. Ook bij (her-)inrichtingsprojecten is er sprake van intensief overleg met buurtbewoners. In dit soort situaties zijn de meest direct omwonenden betrokken bij het eerste besluit, de eerste afweging. Om vervolgens nog eens een kapvergunningsprocedure doorlopen zou een herhaling van zetten zijn.

De instreek is het principe van de kapvergunning te handhaven maar deze iets aan te passen. De situaties waarbij voor het kappen van houtopstanden geen vergunning van het college nodig is wordt uitgebreid met bomen in de tertiaire structuur (welke onderdeel zijn van de openbare ruimte en eigendom zijn van de gemeente) en bomen in tuinen van huurwoningen (kleiner dan 2000 m²).

Voor bomen die gerekend worden tot de primaire of secundaire structuur blijft een kapvergunning verplicht; deze bomen dienen immers een hoger belang, Het verbod om zonder vergunning bomen te rooien geldt niet voor tuinen en erven behorende bij woningen met een tuinoppervlak kleiner dan 2000 m² (tenzij het monumentale of waardevolle bomen betreft). Met andere woorden bewoners die in hun tuin een boom willen rooien worden niet geconfronteerd met de kapvergunningsprocedure. Deze vrijstelling geldt nu niet voor bomen in tuinen van een huurwoning. Daar is nog een kapvergunning verplicht die aangevraagd moet worden door de eigenaar. Het voorstel zal zijn de Apv zodanig aan te passen dat voor alle tuinen, bij woningen kleiner dan 2000 m², geen kapvergunning meer vereist is. Van enige regeldruk voor particulieren is daarom nauwelijks nog sprake.

Voor monumentale en waardevolle bomen geldt dat daarvoor in beginsel geen kapvergunning wordt verleend. Dit principe blijft ongewijzigd.

9. Overzicht (juridische) consequenties

Het bomenbestand van Sittard-Geleen wordt onderverdeeld in monumentale bomen, waardevolle bomen en bomen van de primaire, secundaire en tertiaire structuur.

In onderstaand schema een overzicht van wat dit per categorie betekent m.b.t. de kapvergunning, het bestemmingsplan en de bijdrage in het beheer (inspectie).

Eigenaar van de boom	gemeente (openbare ruimte)	particulieren	overige eigenaren (openbare ruimte)	overige eigenaren (niet-openbare ruimte)
Categorie;				
Monumentaal	-kapvergunning geweigerd tenzij -opnemen in bestemmingsplan	-kapvergunning geweigerd tenzij -inspectie door gemeente	-kapvergunning geweigerd tenzij -opnemen in bestemmingsplan	-kapvergunning geweigerd tenzij
Waardevolle	-kapvergunning geweigerd tenzij	-kapvergunning geweigerd tenzij -inspectie door gemeente	-kapvergunning geweigerd tenzij	-kapvergunning geweigerd tenzij
Primaire structuur	-kapvergunning	kapvergunning afhankelijk van de standplaats van de boom*	-kapvergunning	kapvergunning afhankelijk van de standplaats van de boom*
Secundaire structuur	-kapvergunning	kapvergunning afhankelijk van de standplaats van de boom*	-kapvergunning	n.v.t.*kapvergunning afhankelijk van de standplaats van de boom*
Tertiaire structuur	-geen kapvergunning	kapvergunning afhankelijk van de standplaats van de boom*	-kapvergunning	n.v.t.*kapvergunning afhankelijk van de standplaats van de boom*

* Of kapvergunning verplicht is hangt af van de standplaats (conform Apv). Er is geen kapvergunning nodig voor bomen in tuinen bij woningen indien de kavel kleiner is dan 2000 m².

10. Tot slot

In dit bomenbeleidsplan worden een aantal kaders vastgesteld. Op basis daarvan dient het boombeheer nader uitgewerkt te worden. Daartoe wordt door het college een boombeheerplan vastgesteld.

Om te komen tot een aanpassing van de Apv (afdeling 3 "het bewaren van houtopstanden) zoals in dit beleidsplan beschreven, wordt exact vastgesteld welke (gemeentelijke) bomen behoren tot de tertiaire structuur en welke bomen als monumentaal en waardevolle worden aangemerkt. Zodra deze lijsten door het college zijn aangepast volgt een voorstel aan de gemeenteraad tot aanpassing van de Apv.

Het bomenbeleidsplan zal na de in het kader van het boombeheer geplande rondgang door alle wijken worden geëvalueerd.